

SDU International Journal of Educational Studies

Research of the Relationship Between Emotional Self-Efficacy and Three-Dimensional Attachment in Adolescents in Terms of Some Variables

Harun İsmail İncekara¹

¹ İstanbul Sabahattin Zaim University

To cite this article:

İncekara, H. İ. (2020). Research of the relationship between emotional self-efficacy and three-dimensional attachment in adolescents in terms of some variables. *SDU International Journal of Educational Studies*, 7(2), 228-245. Doi: 10.33710/sduijes.689526

[Please click here to access the journal web site...](#)

SDU International Journal of Educational Studies (SDU IJES) is published biannual as an international scholarly, peer-reviewed online journal. In this journal, research articles which reflect the survey with the results and translations that can be considered as a high scientific quality, scientific observation and review articles are published. Teachers, students and scientists who conduct research to the field (e.g. articles on pure sciences or social sciences, mathematics and technology) and in relevant sections of field education (e.g. articles on science education, social science education, mathematics education and technology education) in the education faculties are target group. In this journal, the target group can benefit from qualified scientific studies are published. The publication languages are English and Turkish. Articles submitted the journal should not have been published anywhere else or submitted for publication. Authors have undertaken full responsibility of article's content and consequences. *SDU International Journal of Educational Studies* has all of the copyrights of articles submitted to be published.

Ergenlerde Duygusal Öz Yeterlik ile Üç Boyutlu Bağlanma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Research of the Relationship Between Emotional Self-Efficacy and Three-Dimensional Attachment in Adolescents in Terms of Some Variables

Harun İsmail İncekara^{1*}

¹İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Orcid-ID: 0000-0003-0302-2814

Geliş Tarihi: 14/02/2020

Kabul Ediliş Tarihi: 10/11/2020

Öz

Bu çalışmanın temel amacı; ergenlerin bağlanma stilleri ve duygusal öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Araştırmanın evreni İstanbul ili Zeytinburnu ilçe sınırları içindeki alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyden seçkisiz olarak belirlenen 9 liseyi kapsamakta ve 250 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada ergenlerin bağlanma stillerini belirlemek amacıyla Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri, duygusal öz yeterliklerini tespit etmek amacıyla ise Duygusal Öz Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre anne-babası birlikte olan ergenlerin güvenli bağlanma biçimine sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre ergenlerin duygularını anladığı görülmüştür. Çalışmanın bir diğer sonucu ise fiziksel ya da sözel şiddet gören ergenlerin duygularını algılamada sorun yaşadıkları görülmüştür. Anne eğitim düzeyi yüksek olan ergenlerin kaçınan bağlanma stiline sahip oldukları tespit edilmiştir. Sonuç olarak ergenlerin bağlanma stillerini etkileyen tek unsurun duygusal öz yeterlik düzeyleri olmadığı aynı zamanda anne-baba tutumu, anne-babanın sağ olup olmaması ve anne-baba eğitim düzeyi gibi faktörlerin etkili olabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, Duygusal öz yeterlik, Ergen, Güvenli, Kaçınan, Kaygılı

Abstract

The primary purpose of this study put forth the relationship between adolescents emotionally attachment style and the level of self-sufficiency. The research contains 250 students, chosen from the lower, middle, and high socioeconomic nine high schools without any unequal treatment in Zeytinburnu, Istanbul. In the study, to determine the attachment of the adolescent, and also to specify their emotional self-efficacy, three-dimensional attachment style, and emotional self-efficacy scale was used, respectively. The study anticipates the level of the safely emotional attachment of the adolescents influences the emotional self-efficacies, which are understanding, perception, and regulation of emotions; furthermore, use passions as supportive of thought. The researchers determined, as the result of the research, the adolescents whose parents live together, have a safe attachment form. The researchers realized that adolescents understand and perceive their own emotions, but cannot convert them to thought. Another result of this research is that adolescents who are exposed to physical or verbal violence have problems with perceiving their emotions. When the mother's education level increases, the adolescents have avoidant attachment styles instead of a safe attachment. As a result, emotional self-sufficiency is not the only effect of the attachment style of adolescents. Also, the attitude of parents, whether parents are alive or not and the education level of the parents affect it.

Keywords: Attachment, Emotional Self-sufficiency, Adolescents, Safe, Avoiding, Anxious

GİRİŞ

Bir kavram olarak öz yeterlik, kişinin kendisine ait düşüncelerinin tümünü ifade eder. Kişinin öz yeterlik kavramının iki boyutu olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki; deneyimlediği yaşantılar sonucu oluşur. İkincisi ise; bireyin yaşamındaki değer verdiği kişilerin yorumlamaları ve değerlendirmeleri ile oluşur (Schunk, 2000).

Öz yeterlik ilk kez Bandura tarafından ortaya atılmış ve en genel ifade ile bireyin karşısına çıkan problemlerin, zorlukların üstesinden gelebileceğine ilişkin inancıdır (Bandura, 1997). Bireyin öz yeterliğine dair inancı arttıkça başarmak istediği durumlarla ilgili çabaları da artmaktadır (Kurbanoglu, 2004). Kuşkusuz bu çabaların sonucu da bireyin söz konusu işleri başarma olasılığını arttırabileceği anlamına gelir. Buradan anlaşılacağı üzere bireyin herhangi bir şeyi başarmaya dair inancı söz konusu işin başarılı sonuçlanmasında etkisinin büyük olacağı söylenebilir. Öz yeterlik, kişilerin karşılaştıkları problemler sonucunda kaçınan davranışlar göstermek yerine sorunlarla yüzleşip baş etmeye çalışması yüksek öz yeterlik düzeyinin bir ürünüdür (Akt., Aşkar ve Umay, 2001). Bandura (1986) bireylerin öz yeterlik düzeylerinin dört temel kaynaktan beslendiğini öne sürmüştür. Bunlar; fizyolojik ve duygusal durumlar, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve son olarak performans başarılarıdır (Akt., Güneri ve Arslan, 2018). Fizyolojik ve duygusal durumlar: Bireylerin fizyolojik ve duygusal durumları onların öz yeterlik düzeylerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Bir işi başlatma, sürdürme, yapabileceğine inanma gibi süreçlerin sağlıklı ilerleyebilmesi adına kişinin fizyolojik ve duygusal durumunun iyi olması gerektiği kanaati oluşabilir. Eğer kişi stresli, gergin, zorlayıcı ortamda çalışırsa ya da kendini psikolojik açıdan öyle hissederse öz yeterlik düzeyinin düşeceği söylenebilir (Bandura, 1997). Arslan (2013) öğrencilerin öz yeterlik düzeylerine dair inançları ile akademik başarı, sosyoekonomik ve sınıf düzeyleri açısından incelemiş ve öğrencilerin öz yeterlik inançları ile akademik başarı, sosyoekonomik ve sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulmuştur. Dolaylı yaşantılar: Bireyler öz yeterlik inançlarını belirlerken yalnızca kendi tecrübelerinden değil diğer bireylerin tecrübelerinden de faydalanarak oluştururlar (Akt., Güneri ve Arslan, 2018). Sözel ikna: Sözel ikna terimi sosyal ikna terimi olarak da kullanılabilir (Muretta, 2004). Bireyin sergilemek istediği performansa ilişkin, çevresinde değerli gördüğü kimseler tarafından bireye olumlu anlamda geri bildirimler verilmesini içerir (Coleman & Karraker, 1997, 1998). Sözel iknanın her zaman olumlu olması gerekmez bazı durumlarda olumsuz da olabilir (Telef ve Karaca, 2012). Sosyal iknanın amacı belli bir duruma karşı yetenek aşılacak değil o durumla ilgili “başarabilirim” inancını güdülemektir (Telef & Karaca, 2012). Performans başarıları: Birey güdülendiği görev ile ilgili başarılı olduğunda kendine ait öz yeterlik inancı artacak fakat başarısızlık söz konusu ise öz yeterlik inancında azalma olacaktır (Kotaman, 2008).

Genel bir öz yeterlik kavramından bahsedilebileceği gibi farklı davranış etkinliklerine özgü öz yeterlik türlerinden de söz edilebilir (Bilgin, 2009). Bunlar; akademik öz yeterlik, sosyal öz yeterlik, duygusal öz yeterlik ve empatik öz yeterlik. Bunlardan ilki Akademik öz yeterlik: bireyin hedeflediği eğitim performansına ulaşabilmesi için gerekli olan eylemleri gerçekleştirmesine ilişkin inancı şeklinde bir tanım yapılabilir (Zimmerman, 1995). Öğrencilerle yapılan araştırmalara bakıldığında (Zimmerman, 1995) öz yeterlik düzeyi yüksek olan öğrencilerin, öz yeterlik düzeyi düşük olan öğrencilere oranla akademik etkinliklere daha çok zaman ayırdığı ve çaba harcadığı dolayısıyla da daha başarılı oldukları görülmüştür. Sosyal öz yeterlik: Toplumdan izole bir yaşam sürmeden çevresindeki diğer kişilerle iletişim kurabilmeyi içerir. Günümüzde bireyler yaşamın her döneminde diğer insanlarla iletişim halinde olması bu becerinin öneminin ne denli büyük olduğunu göstermektedir. Bireyin kendini sosyal yönden yetersiz hissetmesi çekingen ve sosyal açıdan uyumsuz davranışlar sergilemesine neden olur ki bu da bireyin yaşama karşı motivasyonunun düşebileceği sonucu çıkarılabilir (Başaranoglu, 2005; Bilgin, 1996; Coleman, 2003). Empatik öz yeterlik: bireyin başkasının penceresinden bakarak onun duygularını, düşüncelerini anlayabilmesine dair inancıdır (Caprara, v.d., 2010). Okvuran (1995)’ a göre kişilerin diğerleri tarafından anlaşıldığını hissettiği zaman daha çok rahatladığını kendini mutlu ve güvende hissettiğini kısaca bireyin en büyük isteğinin anlaşılma olduğunu vurgular. Son olarak bu çalışmanın de bir diğer değişkeni olan Duygusal öz yeterlik ise, nispeten diğer öz yeterlik kavramlarına göre literatüre yeni girmiş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Petrides & Furnham, 2000, 2001, 2003). Duygusal öz yeterliğin üç boyutundan söz edilebilir. Duygu düzenleme; Bireyin günlük yaşamda hissettiği mutluluk, öfke, heyecan gibi duyguları davranışa dönüştürmeden

önce düzenleyebilmesine denir (Coşkun, 2019). Duyguları düşünceye destekleyici olarak kullanma: Kişinin gerek duyduğu durumlarda duygularına ulaşabilmesi onları yönetebilmesi anlamına gelir. Özellikle problem çözme aşamalarında bu durumun öneminin artacağı vurgusu yapılabilir (Totan vd., 2010). Duyguları anlama; Bireyin kendi ve başkalarının duygularını anlayıp, yorumlayabilmesi olarak tanımlanır. Duyguları algılama: Bireyin sözel olmayan ifadelerle duygularının farkına varmasıdır (Totan v.d., ark., 2010). Duygusal zeka ile duygusal öz yeterlik arasında benzerliklerin olduğu ve aralarında birkaç ayırımın olduğunu belirtilmektedir. Duygusal zeka bireyin kendini tanıması, motive etmesi gibi süreçleri içerirken duygusal öz yeterlik ise bireyin yaşamında ki olumlu ya da olumsuz deneyimler sonucu duygularını kontrol edebilmeyi içerir (Petrides & Furnham, 2000). Duygusal öz yeterliği yüksek olan bireyler kendisinin ve başkalarının duygularını tanımlayabilir ve fark edebilir (Choi v.d., 2012).

Kanser hastası kadınlar ile ilgili bir araştırmada, yüksek duygusal öz yeterliğe sahip kadınların içinde buldukları zor duruma rağmen ihtiyaç duydukları bilgileri öğrenmek için çaba sarf ettikleri görülmüştür (Han, v.d., 2005). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada ise duygularını yönetebilmenin ve duygusal öz yeterliği yüksek olan bireylerin üniversite yaşantısına daha kolay adapte oldukları görülmüştür (Nightingale, v.d., 2013).

Öz yeterlik ve duygusal öz yeterlik ile ilgili yurtiçinde yapılan çalışmalara bakıldığında, Ocak v.d., (2013) öğrencilerin matematik dersine yönelik tutum ve başarıları ile öz yeterlik ve öz düzenleme inançlarını inceleyen araştırmasında öz yeterlik ve matematik sınavlarındaki kaygı düzeyini akademik başarının yordayıcısı olarak bulmuştur. Öğrenciler ile yapılan matematik dersi başarıları ve öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir başka çalışma da ise, öğrencilerin öz yeterlik inançları ile matematik dersindeki akademik başarı arasında olumlu ilişki saptanmıştır (Yurt, 2014). Öğrencilerin genel öz yeterlik düzeyleri ile akademik başarı, gelir, anne eğitim düzeyi ve öz saygının incelendiği bir çalışmada, akademik başarı, gelir, anne eğitim düzeyi ve öz saygı düzeyleri arttıkça öz yeterlik seviyelerinin de arttığı tespit edilmiştir (Vardarlı, 2005). Ergenlerin duygusal öz yeterliklerinin demografik değişkenler üzerinden inceleyen bir araştırmada, duygusal öz-yeterliklerinin cinsiyete, yaşa, sınıf seviyesi ve türüne, çalışma odasına sahip olmasına, akademik başarısına, ebeveynlerin birliktelik durumu ve okul rehberlik servisinden yardım alma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür (Telef, 2011). Sakarya (2011) İzmir’ de 300 lise öğrencisi tarafından duygusal öz yeterlik ile ruhsal belirtileri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, duygusal öz yeterlik ile ruhsal belirtiler arasında negatif yönde bir ilişki saptanmıştır. Ergenlerin duygusal öz yeterlik inançları arttıkça ruhsal problemlerin görülme sıklığı azalmıştır. Ergenlerin duygu düzenleme becerileri ile annelerinin duygu düzenleme becerilerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada, annelerinin duygu düzenlemede sorun yaşayan ergenlerin, annelerinin duygu düzenlemede sorun yaşamayan ergenlere göre kendi duygu düzenlemelerinde de sorun yaşadıkları görülmüştür (Sarıtaş ve Gençöz, 2011). Gazi Üniversitesi’nde 419 öğrenci ile öznel iyi oluşları ile duygu düzenleme, stresle başa çıkma, sosyal öz yeterlik ve mizah anlayışları incelenen bir çalışmada, öznel iyi oluşları iyi olan öğrencilerin çalışmanın diğer değişkenlerini anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür (Özbay, v.d., 2012). Demirdüzen (2013), ergenlerin algılanan sosyal destek ile duygusal öz yeterlik inançlarının incelediği çalışmada, iki değişken arasında anlamlı bir fark bulamamıştır.

Öz yeterlik ve duygusal öz yeterlik ile ilgili yurtdışındaki çalışmalarda, Usher v.d., (2006) öğrencilerin öz yeterlik inançları ile akademik ve öz düzenleyici inançlarını ele aldığı araştırmada, duygusal öz yeterlik alt boyutlarından olan sözel ikna, fizyolojik durum, doğrudan ve dolaylı yaşantıların akademik öz yeterliği yordadığı görülmüştür. Ergenlerde duygusal öz yeterliğin algılanan sosyal destek ile ilişkisine bakıldığında, sosyal destek gören ergenlerin sosyal destek görmeyen ergenlere oranla duygu durumlarını anlama ve yönlendirmede daha başarılı oldukları saptanmıştır (Akt. Sakarya, 2013). Ergenlerin cinsiyet ve duygusal öz yeterlik üzerinden yapılan başka bir çalışmaya bakıldığında ise, kızların öz düzenleme ve akademik yeterliklerinin erkeklere göre daha yüksek fakat duygusal öz yeterlik seviyelerinin ise erkeklerden daha düşük düzeyde oldukları görülmüştür (Bacchini & Magliula, 2003)

Bağlanma kuramı denince ilk olarak akla Ainsworth ve Bowlby gelse de Freud ve diğer kuramcılardan da etkilendiğini söylemek mümkündür (Bretherton, 1992). Bağlanma, çocuk ve çocuğun bakımını

üstlenen kişi arasında gelişen, çocuğun bakım veren kişiyi araması ve özellikle stresli durumlarda bu davranışın giderek artması sonucu oluşan duygusal bağ olarak tanımlanabilir (Ainsworth, 1997). Bağlanma ilk çocukluktan başlayarak yaşamının sonuna kadar devam eden bir süreçtir (Bowlby, 1977, 1980). Buradaki önemli nokta bağlanma davranışında yalnızca çocuk ile anne ya da aileden bir başkası değil bakım veren kişi ile herhangi bir nesnenin bağdaştırılması sonucunda da bağlanma gerçekleşir (Ainsworth & Bell, 1970). Çocuk ile bakım veren kişi arasındaki ilişki çok önemlidir. Eğer ki çocuk ve bakım veren kişi ile ilişkiler olumlu bir şekilde ilerler ve çocuğun fizyolojik ve sevgi gibi ihtiyaçları karşılanırsa çocuk kendini mutlu, huzurlu hissederek dünyayı güvenli bir yer olarak algılar (Çalışır, 2009). Çocuğun belli ihtiyaçları karşılanmadığı takdirde kendisinde bir güvensizlik oluşacak ve neticesinde çevresine korku, endişe ile yaklaşacaktır. Bebeklikteki bağlanma kavramı, çocuğun belli bir kişiye gülümsemesi, o kişinin olmadığı zamanlarda ağlaması, onunla vakit geçirmek istemesi, korktuğu durumlarda o kişiyi araması gibi davranış örüntülerini içerir (Erkut, 1994). Anne ile bebek arasındaki ilk bağlanma ilişkisinin doğum öncesinden kaynaklandığı söylenebilir de henüz bu net olarak kanıtlanamamıştır (Bloom, 1995). Bireyin yaşamının erken dönemlerinde kurduğu ilişkiler ve bu ilişkilerin niteliği yaşamı boyunca karşısına çıkacak ve ona rehberlik edecektir (Collins & Read, 1990). Bu sebeple bağlanma ve bağlanma davranışları bireyin tüm yaşam dönemlerinde karşısına çıkacağı söylenebilir.

Orta çocukluk döneminde bağlanma, dikkatle incelenmesi gereken dönemlerden biridir. Zira bu dönemde güvenli bağlanan çocuklar sadece ebeveynleriyle olan ilişkilerinde değil arkadaş çevresi, sosyal yaşantıları, keşif ve merak döneminde oldukları da göz önüne alındığında benlik gelişimleri açısından değerli olduğu anlaşılmıştır (Cassidy, 1988; Kerns v.d., 1996; Thompson 1999). Orta çocuklukta çocukların bilişsel açıdan becerileri gelişir, ben merkezci düşünce azalır ve daha iyi şekilde amaca göre düzenlenen ortaklık stratejisi gelişir. Sonuç olarak bağlanma davranışı daha karmaşık bir hal alır (Dwyer, 2005; Mayseless, 2005). Sümer ve Şendağ (2009), yaptıkları çalışmada anneye bağlanmanın ilk çocukluk döneminde babaya bağlanmanın daha çok orta çocukluk döneminden sonra belirginleşmeye başladığını bulmuşlardır.

Ergenlikte bağlanma, bireyler ergenlik döneminde bağlı oldukları bireyden kaçınma davranışında bulunurlar. (Raja v.d., 1992) ergenlik döneminde bağlanmayı üç boyutta ele almışlardır. İlki; ergenler ebeveynlerinden kaçınıp arkadaşlarına yönelip daha özerk bir yapıya bürünürler. İkincisi; aile ve arkadaşlar birbirinden zıt iki dünya gibi algılanır ve hangisine bağlanacağı bireyin kendi inisiyatifindedir. Son olarak ise; ebeveyn ve arkadaşlarına bağlanma olumlu biçimde ilerler. Günaydın ve Yöndem (2007) ergenlerdeki arkadaşlarına bağlanmanın ebeveynlerine bağlanma ile ilgili olabileceğini düşünmüş kardeş sayısı, cinsiyet, sınıf, arkadaş sayısı gibi değişkenler üzerinden incelenmiştir. Araştırma sonuçlarından elde edilen verilere göre ergenlerde arkadaş bağımlılığını en çok yordayan değişken anne ve babaya bağlanma olarak bulunmuştur. Günümüzde bağlanma çalışmaları bebeklik ve çocukluk dönemindeki bağlanmaların dışında yetişkinlikteki bağlanma stillerini de incelemektedir. Bağlanmanın yapı taşlarından biri olan yaşam boyu bağlanma kavramı da bu çalışmaların yapılmasını destekler niteliktedir (Shaver, & Mikulincer, 2004). Hazan ve Shaver (1992), bireylerin bağlanma üzerine çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bunlar; güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma (Çalışır, 2009). Güvenli Bağlanma: bireyler, çevremdeki kişilerle kolay bir şekilde sevgi, saygı çerçevesinde ilişki kuruyorum, onların bana yaklaşmasından ya da beni terk etmelerinden korkmuyorum şeklinde belirtmektedirler. Bu bağlanma stilinde bireyler, iş, arkadaşlık, romantik ilişkilerini gayet işlevsel bir şekilde yürüttüklerini söylemektedirler. Kaçınan Bağlanma: Bireyler, diğer kişiler ile ilişki kurmada zorlanıyorum, kimseye güvenemiyorum şeklinde ifade etmektedirler. Bu bağlanma stilindeki katılımcılar diğer bağlanma stillerine oranla daha az güven duyan, çevresindeki kişilerle en azami şekilde ilişki kuran bireylerdir. Kaygılı-Kararsız Bağlanma: Bireyler, başkalarının bana yaklaşmak istemediğini düşünüyorum, yakın ilişki kurmak istediğim bireylere yakınlık gösterdiğimde benden kaçtıklarını ve istemediklerini düşünüyorum şeklinde ifadeler kullanmışlardır. Bu bağlanma türünde bireyler aşırı kıskanç ve duygusal tutarsızlık gösteren bireylerdir (Sümer ve Güngör, 1999, s.74). Literatürde bağlanma davranışı ile ilgili birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalardan biri de Harlow' un 1958' de Rhesus maymunlarıyla yaptığı araştırmadır (Harlow, 1959). Harlow' un yaptığı bu deneysel araştırmadaki temel nokta anne yoksunluğudur. Kurulan düzenekte maymunlar ya demir kaplı bir yere tırmanıp oradaki sütü içecekler ya da kumaş kaplı bir yere tırmanıp orada yatacaklardır. Maymunlar önce demir kaplı yere tırmanıp

sütü içmişler daha sonra ise kumaş kaplı yere tırmanıp yatmışlardır. Burada vurgulanmak istenen, o yaşlarda beslenmenin önemli olduğu kadar rahatlığında en az beslenme kadar önemlidir. Benzer bir araştırmada, maymunlardan ısıtılmış demir ya da soğuk kumaş bir zemin düzenlenmiştir. Burada da maymunlar ısıtılmış demiri seçmiş yani Harlow' un annenin sadece açlık, susuzluk gibi temel ihtiyaçlarının dışında sıcaklık ve rahatlık gereksinimlerini de karşıladığı tezini güçlendirmiştir (Tüzün ve Sayar 2006).

Bağlanma kuramı ile ilgili yurtiçinde yapılan çalışmalara bakıldığında, 572 lise öğrencisinin bağlanma stilleri, cinsiyet rolü ve benlik kavramlarının incelendiği bir araştırmada, değişkenler arasında anlamlı bir korelasyon ilişkisi görülmüş ve güvenli bağlanan öğrencilerin kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip öğrencilere göre benlik saygılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Damarlı, 2006). Erikson'un Psikososyal kuramı ile bağlanma stillerinin araştırıldığı 16-23 yaş arasındaki 1525 öğrenciyi kapsayan bir çalışmada, kayıtsız bağlanma stiline sahip öğrencilerin daha çok kararlılık, korkulu bağlanma stiline sahip öğrencilerin ise keşfetme puanını daha çok aldıkları görülmüştür. Güvenli ve kayıtsız bağlanan bireylerin diğer bağlanma türlerine göre güven duygularının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Arslan, 2008). Bayraktar v.d., (2009) ebeveyn ve akran bağlanma stilleri ile benlik saygısı, empati ve psikolojik uyum düzeylerini inceleyen ve 204 lise 234 üniversite öğrencisini kapsayan araştırmada, cinsiyete göre anlamlı farklılıklar görülmüş ve kızların erkeklere oranla daha yüksek düzeyde empati ve psikolojik uyum gösterdikleri tespit edilmiştir. Bağlanma biçimleri ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada, yeme bozukluğu olan bireylerin, güvensiz bağlanma ve düzensiz ruhsal durumlarının yemek bozukluğu olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Bolfour & Tasca, 2014). Genç yetişkinlerin romantik ilişkilerindeki partnerlerine ve akranlarına bağlanma düzeylerini inceleyen bir araştırmada, akran bağımlılığının ebeveyn bağımlılığını olumlu yönde yordadığı, ebeveynlerine güvenli bağlanmayan bireylerin romantik ve akran ilişkilerinde kaygılı, kararsız ve kaçınan bağlanma stiline sahip oldukları görülmüştür (Çiftçi, 2010).

Bağlanma ve öz yeterlik düzeylerinin birlikte ele alındığı çalışmalar incelendiğinde, Tavokolizadeha v.d., (2015) öğrencilerin akademik öz yeterlik inançları ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif yönde bir ilişki saptamıştır. Güvenli bağlanma ve öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen diğer çalışmada Demirtaş (2019) söz konusu iki değişken arasındaki ilişkiyi pozitif yönde ve anlamlı bulmuştur. Yiğit (2020) araştırmasında, bağlanma stillerinden biri olan kaçınan bağlanma ile öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir ilişki saptamayıp, kaçınan bağlanma ile akademik öz yeterlik arasında negatif yönlü, sosyal öz yeterlik ile pozitif, kaygılı-kararsız bağlanma ile öz yeterlik arasında negatif yönde ve son olarak duygusal öz yeterlik ile akademik öz yeterlik arasındaki puanların cinsiyete göre farklılaştığı, duygusal öz yeterlikte erkeklerin, akademik öz yeterlikte ise kadınların puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencileri üzerinden yapılan ebeveyn bağlılığı ile akademik öz yeterlik düzeylerini inceleyen çalışmada ise, öğrencilerin ebeveyne bağlanmalarının akademik öz yeterlik üzerinde olumlu yönde bir ilişki olduğunu bulmuştur (Nuri v.d., 2017).

Bağlanma kuramı ile ilgili yurtdışında yapılan çalışmalara bakıldığında ise, Zimmerman & Stoll (2002) ergenlerde bağlanma stilleri ve arkadaşlık ilişkilerini inceleyen çalışmada, güvenli bağlanan ergenlerin arkadaş grubuyla bütünleşme ve duygu düzenlemelerinin iyi durumda olduğu görülmüştür. Geç çocukluk ve erken ergenlikteki bağlanma stilleri ve akraba ilişkilerini inceleyen bir çalışmada, çocukların anne ve baba ile olan ilişkisinin arkadaşlık ve akrabalık ilişkilerini etkilediği görülmüştür (Lieberman v.d., 1998). Düşük doğum ağırlığı ile doğan 62 yeni doğan bebeklerin anne ile üç saat boyunca görüşmesinin güvenli bağlanma stilini etkileyip etkilemediğini inceleyen bir çalışmada, bebeklerin %53.1' si güvenli, %34' ü güvensiz-kaçınma, %3.3' sinin güvensiz kararsız ve %9,6' sının güvensiz dağınık bağlanma stiline olduğu tespit edilmiştir. Ponappa v.d. (2014) çalışmada anne ve baba ile çocukların bağlanmalarının ergenlik dönemi üzerine etkileri incelenmiştir. Çalışmada 500 aile incelenmiş ve 4 yıl boyunca takip edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, anne ve ergen arasındaki bağlanma ile ergenlik dönemindeki olgunlaşma arasında negatif bir ilişki saptanmıştır.

Gerek yurtiçi gerekse de yurtdışında yapılan çalışmalara bakıldığında, genel öz yeterlik çalışmalarının bir hayli fazla ancak ergenlerin duygusal öz yeterlik seviyelerini inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu,

bağlanma çalışmalarının ise sıklıkla tercih edildiği fakat bu her iki değişkeni birlikte ele çalışmaya rastlanılmaması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Bu araştırma da aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

- 1) Ergenlerin üç boyutlu bağlanma alt ölçekleri puanları duygusal öz yeterlik düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
- 2) Ergenlerin güvenli, kaygılı ve kaçınan bağlanma alt ölçeği puanları; anne-baba birlikteliği, fiziksel\sözel şiddete maruz kalıp kalmamalarına göre gruplar arasında gözlenen farklılıklar anlamlı mıdır?
- 3) Ergenlerin duyguları algılama ve anlama, duyguları düşünceye destekleyici olarak kullanma, duyguları düzenleme alt ölçeği puanları; anne-baba hayatta mı? değişkenine göre gruplar arasında gözlenen farklılıklar anlamlı mıdır?
- 4) Ergenlerin güvenli, kaygılı ve kaçınan bağlanma alt ölçeği puanları; anne eğitim düzeyine göre gruplar arasında gözlenen farklılıklar anlamlı mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırmanın amacı ergenlerin duygusal öz yeterlikleri ile üç boyutlu bağlanma arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma betimsel korelasyonel modelde gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni İstanbul ili Zeytinburnu ilçe sınırları içindeki lise öğrencilerini kapsamaktadır. Araştırmanın örnekleme ise; alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyden 9 lise seçkisiz bir şekilde seçilmiş ve söz konusu okullardan araştırmaya gönüllü olarak katılan 250 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Araştırmada tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden 140'ı kız (%56) 110' u (%44) erkektir. Araştırmaya katılan öğrenciler herhangi bir fiziksel\ sözel şiddete maruz kaldınız mı sorusuna 130' u (%52) evet derken 120' si (%48) hayır yanıtını vermişlerdir. Örnekleme alınan ergenlerden 214'ü (%85.6) anne babalarının birlikte olduğunu 36'sı (%14.4) anne babalarının birlikte olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan ergenlerden annelerinin eğitim durumuyla ilgili 150'si (%60) ilkökul-ortaokul, 72'si (%28.8) lise ve 28'si (%11.2) lisans ve üstü şeklinde cevap vermişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Duygusal Öz Yeterlik Ölçeği

Duygusal Öz Yeterlik Ölçeği bireylerin duygusal öz yeterlik düzeyini belirlemek amacıyla Kirk, Shutte ve Hine (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek Totan, İkiz ve Karaca tarafından (2008) yılında Türkçeye çevrilmiştir. İlk olarak Mayer ve Salovey (1997) ölçeğin başlangıç madde havuzunu oluşturmuş ve burada 4 alt boyut belirlemiştir. Bunlar; kendisinin ve diğerlerinin duygularını anlaması, kendisinin ve diğerlerinin duygularının algılaması, duyguları düşüncelere destekleyici unsur olarak kullanması ve son olarak kendilerinin ve diğerlerinin duygularını düzenlemesi şeklindedir. Ölçme aracı beşli likert tipi (1 hiç değil 5 çok) ve 32 maddeden oluşmaktadır. Betimleyici faktör analizi sonuçlarına göre öz değerleri 1'in üzerinde olan ve 13,96, 1,65, 1,50, 1,21 ve 1,07 olarak sıralanan 5 faktörü belirlemiştir. Kırılma grafiği üzerinde ölçeğin faktör yapısı incelendikten sonra belirgin boyutta bir kırılma olabileceğini bulmuşlar ve tek bir boyut üzerinden incelemeye karar vermişlerdir. Açıklanan sonuçlara göre toplam varyansın %44'ünü açıklayabilen ve faktör yüklerinin tümünün

.50'den yukarıda olan bir yapı belirlemişlerdir. Ölçeğin Cronbach-Alfa Güvenilirlik kat sayısı .83 korelasyon kat sayısı ise .85 olarak hesaplanmıştır. Ölçme aracının alt boyutları için Cronbach-Alfa Güvenilirlik kat sayısı duygu düzenleme alt boyutu için .77, duyguyu düşünceye destekleyici olarak kullanma alt boyutu için .79, duygu anlama alt boyutu için .76, duygu algılama alt boyutu için ise .81 olarak hesaplanmıştır. Araştırma verilerinin analizi için SPSS Windows 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır.

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

Araştırmada ergenlerin bağlanma stillerini belirlemek amacıyla Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Erzen (2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin üç tane alt boyutu vardır. Bunlar; güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı-kararsız bağlanma. Ölçme aracı beşli likert tipi (1 kesinlikle katılıyorum 5 kesinlikle katılmıyorum) ve 18 maddeden oluşmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi değerleri GFI 0.93, AGFI 0.90, CFI 0.90, RMSEA .05 ve χ^2/sd oranı 2.48 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin dilsel geçerliği için Cohen Kappa uyuma ölçüm değeri 0.87 ve içerik geçerliği için 0.87'dir. Üç boyutlu bağlanma ölçeğinin madde korelasyonu değerleri .49 ile .75 ve madde analizleri ise .96 ile .98 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach-Alfa güvenilirlik kat sayısı .86'dir. Ölçme aracının alt boyutları için Cronbach-Alfa güvenilirlik kat sayıları güvenli bağlanma alt boyutu için .78, kaçınan bağlanma alt boyutu için .82, kaygılı-kararsız bağlanma alt boyutu için .77 olarak hesaplanmıştır. Araştırma verilerinin analizi için SPSS Windows 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formunda ise katılımcıların kişisel bilgilerine ulaşmak amacıyla cinsiyet, eğitim durumu, romantik ilişkiye sahip olup olmadıkları, kardeş sayısı, anne ve babalarının eğitim durumları, anne ve baba birlikteliği, anne ve babalarının hayatta olup olmadıkları, madde kullanımı, yetişmelerindeki katkı veren kişilerin kim olduğu ve fiziksel ya da sözel şiddet maruz kalıp kalmadıkları ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Kişisel bilgi formu veri toplama formlarının en başında yer almıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan duygusal öz yeterlik ölçeği ve üç boyutlu bağlanma ölçeği puanlarının normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığı skewness ve kurtosis testi ile test edilmiştir. (duygusal öz yeterlik ölçeğinin skewness değeri .010, kurtosis değeri .283, üç boyutlu bağlanma ölçeğinin skewness değeri .290, kurtosis değeri .021) Elde edilen bu sonuçlara göre anlamlılık değeri -1.5 ile + 1.5 arasında olduğundan dağılım normallik varsayımını karşılamıştır (Tabachnick and Fidell, 2013). İki değişken arasında doğrusal bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon kat sayısı testi uygulanmıştır. İkili ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığı için t Testi, ikiden fazla ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığı için ise Anova testi uygulanmıştır. İkiden fazla bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni yordama düzeyini ortaya koymak amacıyla çoklu regresyon analizi testi uygulanmıştır.

İşlem Süreci

Araştırmanın verileri için Zeytinburnu ilçe sınırları içindeki alt orta ve üst sosyoekonomik düzeyden 3 lise seçkisiz olarak seçilmiş ve araştırmaya gönüllü olan öğrenciler katılmıştır. Anket ve ölçme araçlarının uygulanması yaklaşık olarak 45 dakika sürmüştür. Uygulama 260 öğrenci üzerinde yapılmış olmasına rağmen 10 öğrencinin ölçek maddelerine gelişigüzel yanıt verdikleri tespit edilmiş ve bu öğrencilerin kağıtları puanlamaya dahil edilmemiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan ergenlerin duygusal öz yeterlik ve üç boyutlu bağlanma ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin minimum-maksimum, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ergenlerin duygusal öz yeterlik ve üç boyutlu bağlanma ölçeğinden aldıkları puanların betimsel istatistikleri

Ölçekler	N	Ortalama	S.S	En Küçük	En Büyük
Duy. Öz Y.	250	111.95	16.34	66.00	157.00
Üç B. Bağ	250	52.28	8.71	28.00	77.00

Tablo 1’ de görüldüğü gibi elde edilen aritmetik ortalama puanının madde sayısına oranına ($111.95/32= 3.62$) bakıldığında ergenlerin genel olarak duygusal öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmek mümkündür.

Üç boyutlu bağlanma ölçeği puanlarında elde edilen aritmetik ortalama puanının madde sayısına oranına ($52.28/18= 2.90$) bakıldığında ergenlerin alt ölçekler dikkate alınmadan genel olarak bağlanma düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmek mümkündür.

Araştırmada üç boyutlu bağlanma ve duygusal öz yeterlik alt ölçeklerine ait aralarındaki ilişkiler Pearson korelasyon analiziyle incelenmiştir. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Ergenlerin üç boyutlu bağlanma ve duygusal öz yeterlik alt ölçeğinden aldıkları puanların korelasyon istatistikleri

	1	2	3	4	5	6	7
1.Güvenli B.						
2.Kaçınan B.	-,194**					
3.Kaygılı B.	-,148*	,525**				
4.Duy. Düz.	,155*	-,010	,017			
5.Duy. Düş.	,340**	,050	,035	,424**		
6.Duy. Anl	,322**	-,003	-,036	,384**	,533**	
7.Duy. Alg	,242**	-,018	-,076	,409**	,498**	,558**

*p<.01 **p<.05

Tablo 2’ de görüldüğü gibi güvenli bağlanma alt ölçeği puanları ile kaçınan bağlanma alt ölçeği ($r = -,194$ p<.05), kaygılı bağlanma alt ölçeği ($r = -,148$ p<.01), duyguları düzenleme alt ölçeği ($r = ,155$ p<.01), duyguları düşünceye destekleyici olarak kullanma alt ölçeği ($r = ,340$ p<.05), duyguları anlama alt ölçeği ($r = ,322$ p<.05), duyguları algılama alt ölçeği ($r = ,242$ p<.05) arasında pozitif, kaçınan bağlanma alt ölçeği puanları ile kaygılı bağlanma alt ölçeği “ ($r = ,525$ p<.05), arasında pozitif, duyguları düzenleme alt ölçeği ile duyguları düşünceye destekleyici olarak kullanma alt ölçeği ($r = ,424$ p<.05), duyguları anlama alt ölçeği ($r = ,384$ p<.05), duyguları algılama alt ölçeği ($r = ,409$ p<.05) arasında pozitif, duyguları düşüncelere destekleyici olarak kullanma alt ölçeği puanları ile duyguları alt ölçeği ($r = ,533$ p<.05), duyguları algılama alt ölçeği ($r = ,498$ p<.05) arasında pozitif, duyguları anlama alt ölçeği puanları ile “ duyguları algılama alt ölçeği ($r = ,558$ p<.05) arasında pozitif korelasyon bulunmuştur.

Ergenlerin kaygılı bağlanma düzeylerinin fiziksel\ sözel şiddete maruz kalıp kalmadıklarına göre t testi sonuçları t testi sonuçları,

Ergenlerin güvenli bağlanma düzeylerinin anne ve baba birlikteliği durumuna göre t testi sonuçları,

Ergenlerin duyguları algılama düzeyleri ile anne ve babalarının sağ olma durumlarına ilişkin t testi sonuçları tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3. Ergenlerin kaygılı bağlanma düzeylerinin fiziksel \ sözel şiddete maruz kaldınız mı?
Ergenlerin güvenli bağlanma düzeylerinin anne ve baba birlikte mi?
Ergenlerin duyguları algılama alt ölçeğinden alınan puanların anne ve babanız hayatta mı?
Sorularına göre t testi sonuçları

Değişkenler	N	$\bar{X}\pm S$	Sd	t	p
Fiz.\Söz. Şid. Maruz K.?	Evet Hayır	130 120	17,69±3,93 16,04±4,72	248	3.01 .003
Anne -Baba Birlikte mi?	Evet Hayır	214 36	18,09±3,41 16,66±4,07	248	2.25 .025
Anne Baba hayatta mı?	Evet Hayır	214 36	25,47±4,69 23,86±5,29	248	1,87 .002

Fiziksel\ sözel şiddete maruz kalan ergenlerin ortalaması ($\bar{x}=17.69$) fiziksel\ sözel şiddete maruz kalmayan ergenlerin ortalamasına göre ($\bar{x}=16.04$) daha yüksektir. Diğer bir ifade ile fiziksel\ sözel şiddete maruz kalan ergenlerin kaygılı bağlanma düzeyleri fiziksel\ sözel şiddete maruz kalmayan ergenlere göre daha yüksektir.

Ergenlerin güvenli bağlanma düzeylerinin fiziksel\ sözel şiddete maruz kalıp kalmadıklarına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

Ergenlerin kaçınan bağlanma düzeylerinin fiziksel\ sözel şiddete maruz kalıp kalmadıklarına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

Anne-baba birlikteliği olan ergenlerin ortalaması ($\bar{x}=18,09$) anne-baba birlikteliği olmayan ergenlerin ortalamasına göre ($\bar{x}=16.66$) daha yüksektir. Diğer bir ifade ile anne ve babası birlikte olan ergenlerin güvenli bağlanma düzeyleri anne ve babası ayrı olan öğrencilere göre daha yüksektir.

Ergenlerin kaygılı bağlanma düzeylerinin anne-baba birlikteliğine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

Ergenlerin kaçınan bağlanma düzeylerinin anne-baba birlikteliğine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir

Anne-babası sağ olan ergenlerin ortalaması ($\bar{x}=25.47$), anne-babası sağ olmayan ergenlerin ortalamasına ($\bar{x}=23.86$) göre ergenlerin duygularını algılama düzeyleri daha yüksektir.

Ergenlerin duygularını anlama ile anne-baba sağ olup olmadığına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Ergenlerin duygularını düşünceye destekleyici olarak kullanma ile anne-baba sağ olup olmadığına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Ergenlerin duygularını düzenleme ile anne-baba sağ olup olmadığına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Ergenlerin kaçınan bağlanma düzeyleri ile anne eğitim durumlarına ilişkin anova sonuçları tablo 5’de verilmektedir.

Tablo 5. Ergenlerin kaçınan bağlanma alt ölçeğinden alınan puanların anne eğitim durumuna göre anova sonuçları

	Değişkenler	N	$\bar{X} \pm S$	Varyansın	Kareler	Kare.	f	p
				Kaynağı	toplamı	sd		
Anne E.	İlk-orta	150	16.68±5.33	Gruplararası	377,90	2	188,95	
	Lise	72	18.01±5.76	Gruplariçi	7264,59	247	29,41	
	Lisans ve Ü.	28	20.53 ± 4.92	Toplam	7642,49	249		6,42 ,002

Anne eğitim durumlarının lisans ve üstü olan ergenlerin ortalaması (\bar{x} =20.53), anne eğitim durumlarının lise olan ergenlerin ortalaması (\bar{x} =18.01) ve anne eğitim durumlarının ilkökul-ortaokul olan ergenlerin ortalamasına (\bar{x} =16.68) göre daha yüksektir.

Ergenlerin kaygılı bağlanma ile anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Ergenlerin güvenli bağlanma ile anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bireylerin bağlanma stillerini etkileyen etmenlerden biri de duygusal öz yeterlik algıları olduğu söylenebilir. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler çevresindeki kişilerle terkedilme kaygısı yaşamadan olumlu ilişkiler kurarken, kaygılı ya da kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler ise incinmek ve terkedilmekten korkarak kaçınan ilişkiler kurabilecekleri düşünülebilir. Bu araştırma kapsamında ergenlerde duygusal öz yeterlik ve üç boyutlu bağlanma stillerini etkileyebileceği düşünülen değişkenler ele alınmıştır.

Araştırma verileri genel olarak ergenlerin duygusal öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Alt boyutlara bakıldığında, ergenlerin duygularını rahatlıkla ifade edebildikleri fakat sorunlarla yüzleştirmede duygularını yönetebilme noktasında sorun yaşadıklarını görülmektedir. Öte yandan ergenlerin günlük yaşamda hissettiği duygularını davranışa dönüştürmeden önce düzenleyememesi ebeveynlerinin tutumu ile ilgili olabileceği kanaati oluşabilir. Türk aile yapısının dinamiklerine bakıldığında geleneksel çocuk yetiştirme tutumlarından olan otoriter, baskıcı ve aşırı koruyucu aile tutumlarının bir hayli fazla olması ergenlerin duygularını yönetebilmesinin zorluğunu ortaya koymaktadır. Smith (2007) ergenlerin öz yeterlik inancı ve benlik saygısı ile aile tutumuna yönelik yaptığı bir araştırmada, otoriter çocuk yetiştirme tutumuna sahip ailesi olan ergenlerin diğer çocuk yetiştirme tutumuna sahip olan ailelerin çocuklarına göre daha düşük benlik saygısı ve öz yeterliğe sahip oldukları görülmüştür. Ergenlik duygusal öz yeterlik düzeyleri ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi demografik değişkenler üzerinden ele alan bir başka çalışmada, kız öğrencilerin duygusal öz yeterliklerinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür (Ceylan, 2013).

Bağlanma kavramının içerisinde hem olumlu hem de olumsuz bağlanma stilleri olduğundan kavram olarak tek başına ele alınmasının mümkün olamayacağı ve üç alt boyutta incelenmesinin daha doğru sonuçlar vereceği düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre güvenli bağlanma stiline sahip bireyler kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireylere oranla daha fazladır. Bireyler yaradılışları gereği kendini koruma altına alma, güvenli alan oluşturma ihtiyaçlarının olabileceği düşünülmektedir. Buradan hareketle güvenli bağlanma düzeylerinin yüksek olacağı öngörüsü oluşabilmektedir. Güvenli bağlanan çocuklar bakıcılarının onu her an koruyup kollayacağına, ihtiyaçlarına uygun tepkiler vereceğine inanırlar (Bowlby, 1969,1982). Güvenli bağlanma stiline sahip bebeklerin, kaçınan bağlanma stiline sahip yaşlılarına oranla sosyal çevre ile daha rahat iletişim kurabildiği görülmüştür (Papalia v.d., 2004).

Araştırmada elde edilen verilere göre güvenli bağlanan ergenlerin duygularını anladığı ve algıladığı, duygularını düşüncelerine destekleyici olarak kullandığı ve duygularını düzenleyebildikleri görülmüştür. İlgili literatüre bakıldığında güvenli bağlanan çocukların hem kurguladıkları oyunlardaki hikayelerin açık ve anlaşılır hem de arkadaşlarıyla ilişkilerinde pozitif oldukları görülmüştür (Cassidy, 1998). Güvenli bağlanan bireyler kendini ve diğerlerini değerli olarak algılar ve çevresindeki kişilerin de kendisini desteklediğini düşünürler (Bartholomew & Horowitz, 1991). Güvenli bağlanma stiline

sahip çocuklar ebeveynlerine karşı duydukları hislerini, istek ve arzularını rahatça ifade edebilirler (Ainsworth v.d.,1978; Simpson, v.d., 1992, Akt. Peck, 2003). Kaçınan bağlanan ergenler duygu ve düşüncelerini rahatça ifade etmekte zorlanabileceği, aile ve arkadaşlarına duygusal bakımdan uzak ve her an terkedilme endişesi yaşayabileceği düşünülmektedir. (Cassidy & Kobak, 1988; Main, 1990; akt. Berlin & Cassidy, 2003). Güvenli bağlanma stiline sahip çocukların, kaçınan ve kaygılı bağlanma stiline sahip çocuklara göre daha meraklı, kolay iletişime geçen ve öz güven sahibi oldukları görülmüştür. Yine bu çocuklar yalnız kalsalar dahi diğerleri ile daha kolay iletişime geçip, yakın ilişki kurabilmişlerdir (Papalia v.d., 2004). Güvenli bağlanan ergenlerin güvensiz bağlanan ergenlere oranla hem ebeveyn hem de arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurup, kendini de pozitif anlamda değerli hissettikleri tespit edilmiştir (Colman v.d., 2002). Chen (2012) 487 okul çocuğu ile yaptığı araştırmasında, çocukların içe kapanıklık ve girişkenlik ile annelerine bağlanma üzerindeki etkisini incelemiş, güvenli bağlanan çocukların sosyal ilişkilerinin güçlü, çelişkili bağlanma stiline sahip çocukların çekingen ve kaçınan bağlanma stiline sahip çocukların ise sosyal girişkenlikle ilgili anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Araştırma bulgularına göre anne ve babası birlikte olan ergenlerin anne ve babası birlikte olmayan ergenlere göre güvenli bağlanma düzeyleri daha yüksektir. Hem bebeklik hem de çocukluk döneminde güvenli bağlanmanın oluşabilmesi için temel koşul çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Yapılan araştırmalara bakıldığında Wilson & Davenport (2003) çocuğun temel ihtiyaçları karşılandığında anne ve babaya güvenli bir şekilde bağlandığı görülmüştür. Söz konusu güvenli bağlanmanın oluşabilmesi için anne ve baba birlikteliğinin öneminin büyük olabileceği düşünülmektedir. Yurtiçinde yapılan bir diğer araştırma da Özcan (2018) öz yeterlik ile anne ve baba birlikteliği ele alınmış ve aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Repacholi & Trapolini (2004) annesi olan ve annesi olmayan çocukların psikolojik durumlarının ve bağlanma stillerini incelediği çalışmada, güvenli bağlanan çocukların gerek kendi duygularını gerekse de annelerinin duygularını daha iyi anladıkları tespit edilmiştir. Boşanmış ve birlikte yaşayan ailelerinin çocuklarının bağlanma stillerini inceleyen bir başka çalışmada, boşanmış ailelerinin bağlanma ölçeğinden aldıkları puanın, boşanmamış ailelerinin çocuklarına oranla daha düşük bulunmuştur (Nair & Murray, 2005).

Araştırma sonuçlarına göre fiziksel\ sözel şiddete maruz kalan ergenlerin fiziksel\ sözel şiddete maruz kalmayan ergenlere oranla daha yüksek kaygılı bağlanma stiline sahip oldukları görülmüştür. Bireyler bebeklik, çocukluk ya da ergenlik dönemlerinde ailelerinden göremediği ilgi ve yakınlığın dışında bir de fiziksel ya da sözel şiddete maruz kaldığı zaman içine kapanır ve kaygı yaşarlar. Gördükleri şiddet karşısında umutsuzluğa kapılıp her an yeniden şiddet görebilecekleri korkusuyla çevreye karşı ilgisizleşir ve çevresindeki kişilerin kendisine yaklaşmak istemediğini düşünebilirler (Hortaçsu, 2003). Sonuç olarak da şiddet gören ergenlerin ailesine karşı kaygılı bir şekilde bağlandıkları söylenebilir. Yurtdışında yapılan bir araştırmada, bebekler bakıcı ile birlikte bir laboratuvara alınmış ve kısa süre sonra bakıcı laboratuvardan ayrılmıştır, bakıcı tekrar laboratuvara döndüğünde bebek kaygılı ve kızgın görünmüş keşfe çıkmamış, çevresine karşı hissizleşmiştir (Campos v.d.,1983).

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre anne ve babası sağ olan ergenlerin duygularını algılamaları anne ve babası sağ olmayan ergenlere göre daha yüksektir. Anne ve babanın sağ olup çocuğun ebeveynleriyle güvenli bağlanması kendi duygularını düzenleyebilme ve algılayabilme yeteneğine sahip olmasının etkileri bireyin yetişkinlik yaşamına kadar uzanmaktadır (Ural v.d.,Yılmaz, 2015). Öte yandan anne ve baba kaybı yaşamış çocuklar birçok açıdan sorun yaşarlar ve bu sorunların doğurduğu duygusal süreci ifade etmede güçlük çekmektedirler (Attepe, 2010). Tam bu noktada duygularını algılamamanın önemi açığa çıkmaktadır. Anne ya da baba kaybı yaşadığında duygularını algılayamayan bireylerin yaşamının diğer dönemlerinde de duygularını algılayabilme ihtimalini düşüreceği söylenebilir. Anne yoksunluğunun önemi yapılan araştırmalarda sıkça vurgulanmaktadır. Öztürk (2001) araştırmasına göre anne yoksunluğu yaşayan çocukların gelişim geriliği ve duygularını ifade etmede sorunlar yaşadıkları görülmüştür.

Araştırmanın önemli bulgularından biri de ergenlerin anne eğitim durumlarının kaçınan bağlanma stilini yordamasıdır. Anne eğitim düzeyi arttıkça ergenlerde kaçınan bağlanma davranışı artmaktadır. Günümüzde iş yaşantısında özellikle de beyaz yakalı diye tabir edilen sektörlerde kadınların rolünün artması sonucunda annelerin çocukları ile evde daha az vakit geçirmesi nedeniyle anne eğitim düzeyi

artıkça çocuklarda kaçınan bağlanma davranışının artması düşünülmektedir. Öte yandan anne eğitim düzeyinin artması sonucu bilinçli ve farkındalığı yüksek annelerin çocuklarına karşı yaklaşımlarının ne şekilde olacağını kestirememesi durumunda ergenlerde kaçınan bağlanma stiline oluşabileceği öngörülmektedir. Söz konusu sonuca ilişkin annelerin çocuklarıyla geçirdiği vaktin niceliği mi yoksa niteliği mi önemlidir sorunsalını düşündürmektedir. Her ne kadar anne eğitim düzeyi yüksek olduğunda annenin çocuğuyla ilişkisi daha işlevsel olabileceği ve sonuç olarak da çocuk ile anne arasında güvenli bağlanma gerçekleşebileceği düşünülse de bu araştırma için bunları söylemek mümkün görünmemektedir. Onur (2006) araştırmasına göre anne eğitim düzeyinin hem bağlanma hem de bağlanma alt boyutları üzerinden anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Nair & Murray (2005) anne eğitim, gelir düzeyi ve yaşları ile çocukların bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiş, annelerin eğitim, gelir düzeyi ve yaşları ile çocukların bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Araştırma sonucuna göre, çocuk ve ergenlerde anne eğitim düzeyi artmasına rağmen güvenli bağlanmanın yerine kaçınan bağlanmanın oluşmasının önüne geçebilmek için anne-baba tutumları, ebeveyn-çocuk iletişimi üzerine eğitimlerin verilmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir. Araştırma bulgularında anne-baba kaybı yaşamış bireylerin duygularını algılama ve anlamalarında sorun yaşamamaları adına gerek okul rehberlik servislerinin gerekse bu alanda çalışan tüm uzmanların ergenlerin duygularını tanıyabilmelerine olanak tanıyacak çeşitli etkinliklerin yapılması ve özellikle de anne-baba kaybı yaşamış bireylere ruhsal açıdan destek verilmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada kullanılan örneklem sayısı, örneklemin sınırlı bir yapıyı temsil etmesi, anket ve ölçme aracında ki bazı soruların örneklemin uygulandığı ilçenin sosyokültürel ve sosyoekonomik yapısına uygunluğunun tartışılır olması ve yine bireylerin ankette ki bazı sorulara karşı kültürel ön yargılarla yaklaşım gösterebileceğinin düşünülmesi, literatürde duygusal öz yeterlik ve bağlanma kavramlarının birlikte incelendiği çalışmaların azlığı, özellikle duygusal öz yeterlik konusunda yurtdışında yapılan çalışmalara erişimin sınırlı olması bu çalışmanın sınırlılıkları olarak gösterilebilir.

Tüm bu sınırlılıklara karşın bu araştırma ergenlerde duygusal öz yeterlik ile üç boyutlu bağlanma stillerinin incelenmesi açısından literatüre katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Ayrıca araştırmaya farklı demografik yapıdan bireyler seçilerek ya da örneklem sayısı artırılarak mevcut çalışmanın zenginleştirilebileceği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Ainsworth, M. D., & Wittig, B. (1969). Attachment, exploration, and separation: illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Determinants of infant behaviour*, 4, 113-136.
- Ainsworth, M. S. (1997). The personal origins of attachment theory. An interview with Mary Salter Ainsworth. Interview by Peter L. Rudnytsky. *The Psychoanalytic study of the child*, 52, 386-405.
- Arslan, E. (2008). Bağlanma Stilleri Açısından Ergenlerde Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri Ve Ego Kimlik Süreçlerinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Ev Yönetimi Ana Bilim Dalı Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Bilim Dalı. Doktora Tezi.
- Aşkar, P., & Umay, A. (2001). İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21).
- Ata, S. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerde Bağlanma ve Sınıf Yönetimi Profillerinin Anne Bağlanması ve Çocuk Yetiştirme Tutumlarıyla İlişkilerinin İncelenmesi.
- Attepe, A. G. S. (2010). Anne baba kaybının çocuklar üzerindeki etkileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(23), 23-28.
- B. Chen (2012) The Association Between Self-Reported Mother-Child Attachment and Social Initiative and Withdrawal in Chinese School-Aged Children. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development*. 173:3, 279-301

- B. Repacholi and T. Trapolini (2004) Attachment And Preschool Children's Understanding Of Maternal Versus Non-Maternal Psychological States. *British Journal of Developmental Psychology*, 22, 395–415
- Bacchini, D., Magliulo, F. (2003). Self-image and Perceived Self-Efficacy During Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 32;5.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. *Encyclopedia of human behavior* (Vol. 4, pp. 71-81).
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. Macmillan.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226.
- Başaranoğlu, Y. (2011). Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre psikolojik doğum sırası ile karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik beklentisi düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana*.
- Bilgin, M. (2009). Bilişsel esnekliği yordayan bazı değişkenler. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(36), 142-157.
- Bloom, K. C. (1995). The development of attachment behaviors in pregnant adolescents. *Nursing Research*.
- Bothner, L. A. (1999). *Differential effects of early attachment on social competence with friends, acquaintances, and unfamiliar peers, a meta-analysis* (Doctoral dissertation, National Library of Canada= Biblioth que nationale du Canada).
- Bouffard-Bouchard, T. (1990). Influence of self-efficacy on performance in a cognitive task. *The journal of social Psychology*, 130(3), 353-363.
- Bowlby, J. (1977). The Making and Breaking of Affectional Bonds: II. Some Principles of Psychotherapy: The Fiftieth Maudsley Lecture (expanded version). *The British Journal of Psychiatry*, 130(5), 421-431.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental psychology*, 28(5), 759.
- Bretherton, I., & Munholland, K. A. (1999). Internal working models in attachment relationships: A construct revisited.
- Brink, E., Als n, P., Herlitz, J., Kjellgren, K., & Cliffordson, C. (2012). General self-efficacy and health-related quality of life after myocardial infarction. *Psychology, Health & Medicine*, 17(3), 346-355.
- Cahit, Direkt r, C., & SERİN, N. B. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Özyeterlik İnancının Yordayıcısı olarak Anne-Babaya Bağlanma. *Current Research in Education*, 3(1), 15-23.
- Caprara, G. V., Alessandri, G., Di Giunta, L., Panerai, L., & Eisenberg, N. (2010). The contribution of agreeableness and self-efficacy beliefs to prosociality. *European Journal of Personality: Published for the European Association of Personality Psychology*, 24(1), 36-55.
- Ceylan, İ. (2013). Ergenlerin benlik Saygısı ve duygusal öz-yeterlik düzeylerinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Choi, S., Klumper, D. H., & Sauley, K. S. (2013). Assessing emotional self-efficacy: Evaluating validity and dimensionality with cross-cultural samples. *Applied Psychology*, 62(1), 97-123.
- Coleman, P. K. (2003). Perceptions of parent-child attachment, social self-efficacy, and peer relationships in middle childhood. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 12(4), 351-368.
- Coleman, P. K., & Karraker, K. H. (1998). Self-efficacy and parenting quality: Findings and future applications. *Developmental review*, 18(1), 47-85.
- Coleman, P. K., & Karraker, K. H. (2003). Maternal self-efficacy beliefs, competence in parenting, and toddlers' behavior and developmental status. *Infant Mental Health Journal: Official Publication of the World Association for Infant Mental Health*, 24(2), 126-148.

- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of personality and social psychology*, 58(4), 644.
- Colman R. A., Thompson, R. A. (2002). Attachment Security and the Problem- Solving Behaviors of Mothers and Children. *Merrill - Palmer Quarterly*. 48, 337-359.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 1(3), 240-255.
- D. (2005). Breast cancer and problems with medical interactions: relationships with traumatic stress, emotional self-efficacy, and social support. *Psycho-Oncology: Journal of the Psychological, Social and Behavioral Dimensions of Cancer*, 14(4), 318-330.
- Damarlı, Ö. (2006) Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Bağlanma Stilleri ve Benlik Kavramları Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirtaş, A. S. (2019). Erken Ergenlikte Güvenli Bağlanma ve Öz-Yeterlik: Umudun Aracı Rolü. *EĞİTİM VE BİLİM*, 44(200).
- Dogan, T., Totan, T., & Sapmaz, F. (2013). The role of self-esteem, psychological well-being, emotional self-efficacy, and affect balance on happiness: A path model. *European Scientific Journal*, 9(20).
- Dwyer, K. M. (2005). The meaning and measurement of attachment in middle and late childhood. *Human development*, 48(3), 155-182.
- Endler, N. S., Speer, R. L., Johnson, J. M., & Flett, G. L. (2001). General self-efficacy and control in relation to anxiety and cognitive performance. *Current Psychology*, 20(1), 36-52.
- Erzen, E. (2016). Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1-21.
- Günaydın, B., & Yöndem, Z. D. (2007). Ergenlerde akran bağlılığının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Güneri, B., & Arslan, A. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*.
- Han, W. T., Collie, K., Koopman, C., Azarow, J., Classen, C., Morrow, G. R., ... & Spiegel,
- Harlow, H. F. (1959). The development of learning in the rhesus monkey. *American Scientist*.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511.
- Hortaçsu, N., Kalaycıoğlu, S., & Rittersberger-Tilic, H. (2003). Intrafamily aggression in Turkey: Frequency, instigation, and acceptance. *The Journal of Social Psychology*, 143(2), 163-184.
- Kiser, M. D. (2008). Developmental Students Sources of Self-Efficacy and the University Academic Support Program Impact. Unpublish Dissertation. Texas Tech University. Texas. Ocak, Gürbüz ve Ahmet
- Kotaman, H. (2008). Öz-yeterlilik inancı ve öğrenme performansının geliştirilmesine ilişkin yazın taraması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 111-133.
- Kurbanoğlu, S. S. (2004). Öz-yeterlilik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 137-152.
- Lerner, R. M., Almerigi, J. B., & Theokas, C. Lerner, J. (2005): Positive Youth Development. A View of the Issues. *Journal of Early Adolescence*, 25, 10-16.
- Lieberman, A. F., & Pawl, S. H. (1988). Clinical Applications Of Attachment Theory. In J. Belsky T. Nezworski (Eds.), *Clinical Applications Of Attachment* (Pp. 327-351). Hilldale, NJ: Erlbaum.
- Mayer, J. D., Salovey, P., Salovey, P., & Sluyter, D. (1997). Emotional development and emotional intelligence: Implications for educators. *What is emotional intelligence*, 3-31.
- Mikulincer, M., Dolev, T., & Shaver, P. R. (2004). Attachment-related strategies during thought suppression: ironic rebounds and vulnerable self-representations. *Journal of personality and social psychology*, 87(6), 940.

- Muretta, R. J. (2004). Exploring the Four Sources of Self-Efficacy. Unpublished Doctoral Dissertation. Tore University International. California.
- Nightingale, S. M., Roberts, S., Tariq, V., Appleby, Y., Barnes, L., Harris, R. A., ... & Qualter, P. (2013). Trajectories of university adjustment in the United Kingdom: Emotion management and emotional self-efficacy protect against initial poor adjustment. *Learning and Individual Differences*, 27, 174-181.
- Okvuran, A. Çağdaş insanı yaratmada yaratıcı drama eğitiminin önemi ve empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1), 135-194.
- Onur, N. (2006). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki.
- Özbay, Y., Palancı, M., Kandemir, M., & Çakır, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarının Duygusal Düzenleme, Mizah, Sosyal Öz-Yeterlik Ve Başaçıkma Davranışları İle Yord Anması. *Journal Of Turkish Educational Sciences*, 10(2).
- Özcan, U. (2018). *Ebeveynleri Boşanmış Ve Boşanmamış Ergenlerin Öz Yeterlik Ve Sosyal Destek Düzeylerinin Karşılaştırılması* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of educational research*, 66(4), 543-578.
- Papalia, D.E., Olds, S. W., Feldman, R.D. (2004). *A Child's World*, NY: The McGrawHill Companies.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2000). On the dimensional structure of emotional intelligence. *Personality and individual differences*, 29(2), 313-320.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European journal of personality*, 15(6), 425-448.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2003). Trait emotional intelligence: Behavioural validation in two studies of emotion recognition and reactivity to mood induction. *European journal of personality*, 17(1), 39-57.
- Ponappa S1, Bartle-Haring S2. (2014) Connection To Parents And Healthy Separation During Adolescence: A Longitudinal Perspective. . Doi: 10.1016/J.Adolescence.2014.04.005. Epub 2014 May 10.
- Raja, S. N., McGee, R., & Stanton, W. R. (1992). Perceived attachments to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of youth and adolescence*, 21(4), 471-485.
- Ruppenthal, G. C., Arling, G. L., Harlow, H. F., Sackett, G. P., & Suomi, S. J. (1976). A 10-year perspective of motherless-mother monkey behavior. *Journal of abnormal psychology*, 85(4), 341.
- Sakarya, Ö. (2013), Ergenlerin Ruhsal Belirtileri ile Duygusal Özyeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Scholz, U., Doña, B. G., Sud, S., & Schwarzer, R. (2002). Is general self-efficacy a universal construct? Psychometric findings from 25 countries. *European journal of psychological assessment*, 18(3), 242.
- Schunk, D. H. (2012). *Learning theories an educational perspective sixth edition*. Pearson.
- Shaver, P. R., & Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the " Big Five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(5), 536-545.
- Shaver, P., & Mikulincer, M. (2004). Attachment in the later years: A commentary. *Attachment & Human Development*, 6(4), 451-464.
- Smith, G. J. (2007). Parenting effects on self-efficacy and self-esteem in late adolescence and how those factors impact adjustment to college. Online Submission.
- Soysal, A. Ş., Ergenekon, E., Aksoy, E., & Erdoğan, E. (2000). Doğum türü değişkeninin bağlanma örüntüsü üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 3(2), 75-85.
- Suomi, S. J., Harlow, H. F., & Kimball, S. D. (1971). Behavioral effects of prolonged partial social isolation in the rhesus monkey. *Psychological reports*, 29(3_suppl), 1171-1177.

- Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk psikoloji dergisi*, 14(44), 35-58.
- Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Sümer, N., & Şendağ, M. A. (2009). Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63).
- Tasca G, Balfour L .(2014)Attachment And Eating Disorders: A Review Of Current Research. Doi: 10.1002/Eat.22302.
- Telef, B. B. (2011). Özyeterlikleri Farklı Ergenlerin Psikolojik Semptomlarının İncelenmesi. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Totan, T., İkiz, E., & Karaca, R. (2010). Duygusal öz-yeterlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanarak tek ve dört faktörlü yapısının psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 71-95.
- Tropp, L. R., Erkut, S., Alarcon, O., Garcia Coll, C., & Vazquez, H. (1994). Toward a theoretical model of psychological acculturation. *Center for Research on Women, Working Papers Series*, (268).
- Tuğrul, C. (1999). Duygusal zeka. *Klinik Psikiyatri*, 1, 12-20.
- Tüzün, O., & Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Azkeskin, K. E., & Yılmaz, E. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2.
- Usher, Ellen ve Frank Pajares (2006); "Sources of academic and self-regulatory efficacy beliefs of entering middle school students," *Contemporary Educational Psychology*, Cilt 31, s. 125-141.
- Vardarlı, G. (2005). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Öz-Yeterlik Düzeylerinin Yordanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaklaşımlar, P. G. (2016). Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar/Current Approaches in Psychiatry.
- Yamaç (2013); "İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Öz-Düzenleyici Öğrenme Stratejileri, Motivasyonel İnançları, Matematiğe Yönelik Tutum ve Başarıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi," *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, Cilt 13, Sayı 1, s. 369-387.
- Yıldırım, F., & İlhan, İ. Ö. (2010). Genel özyeterlilik ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301-308.
- Yiğit, Y. (2020). *Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri ile öz-yeterlilik arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Yurt, Eyüp (2014); "The predictive power of self-efficacy sources for mathematics achievement," *Eğitim ve Bilim*, Cilt 39, Sayı 76, s. 159-169.
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-efficacy and educational development. *Self-efficacy in changing societies*, 1, 202-231.
- Zimmermann, P. Ve Becker-Stoll, F. (2002). Stability Of Attachment Representations During Adolescence: The Influence OF Ego-Identity Status. *Journal Of adolescence*, 25 (1), 107-124

Research of the Relationship Between Emotional Self-Efficacy and Three-Dimensional Attachment in Adolescents in Terms of Some Variables

Harun İsmail Incekara^{1*}

¹Istanbul Sabahattin Zaim Universty

Extended Abstract

Introduction: Individuals have physical, social, cognitive, emotional problems for various reasons throughout their lives. Reactions of people to these problems may be different. While some individuals think that they cannot overcome the problems by showing a depressive approach to the problems they face, some individuals think that they can overcome the problems by feeling strong and not being pessimistic. Undoubtedly, the important point here is the concept called "self-efficacy". As a concept, self-efficacy expresses all of one's own thoughts. It can be said that the concept of self-efficacy has two dimensions. The first of these; It is formed as a result of experiences experienced. The second is; It consists of the interpretations and evaluations of the individuals who value the individual in his/her life (Schunk, 2000). Although Ainsworth and Bowlby first come to mind when it comes to attachment theory, it is possible to say that he was influenced by Freud and other theorists (Bretherton, 1992). Attachment can be defined as the emotional bond that develops between the child and the person who takes care of the child, and that the child calls the caregiver, and this behavior increases especially in stressful situations (Ainsworth, 1997). Attachment is a process starting from the childhood until the end of his/her life (Bowlby, 1977, 1980). Safe Attachment: Adults state that "I easily establish relationships with people who around me in the framework of love and respect, and I am not afraid that they will approach me or leave me" (Shaver & Brennan, 1992, p.536). Individuals who in this attachment style, say that they conduct their work, friendship and romantic relationships in a very functional way (Sümer & Güngör, 1999, p.74). Avoidant Attachment: Adult individuals stated that "I have difficulties in establishing relationships with other people, I cannot trust anyone" (Shaver & Brennan, 1992, p.536). The participants in this attachment style are individuals who have less confidence than other attachment styles and have the maximum relationship with the people around them (Sümer & Güngör, 1999, p. 74). Anxious-Indecisive Attachment: Adults used expressions such as "I think that others do not want to approach me, I think they escaped and do not want me when I am close to the individuals I want to establish a close relationship with (Shaver & Brennan, 1992, p.536). Individuals who in this type of attachment are overly jealous and emotionally inconsistent (Sümer & Güngör, 1999, p.74).

Method: The aim of this research is that to examine the relationship between "Emotional Self-Efficacy of Adolescents and Three-Dimensional Attachment" in terms of Some Variables. The research was carried out in descriptive correlational model. The universe of this research covers high school students within Zeytinburnu district of Istanbul. The sample of the research is that 9 high schools which from the lower, middle and upper socioeconomic levels were selected randomly and 250 students who voluntarily participated in the study were taken as a sample. Stratified sampling method was used in the research. Students who participated in the study, were 140 girls (56%) and 110 boys (44%). Pearson Correlation coefficient test was used to determine whether there is a linear relationship between the two variables. The t Test was used for to determine difference between the binary averages, and the Anova test was used to determine the difference between the two means. Multiple regression analysis test was applied to determine the level of predicting the dependent variable of more than two independent variables.

Results: Research data generally show that adolescents' emotional self-efficacy levels are high. When we look at the sub-dimensions, it is seen that adolescents can easily express their feelings, but have problems in managing their feelings when they face problems. On the other hand, it may be that adolescents' inability to regulate their feelings they feel in daily life before turning them into behavior may be related to their parents' attitude. Considering the dynamics of the Turkish family structure, the authoritarian, oppressive and overprotective family attitudes, which are among the traditional child-rearing attitudes, reveal the difficulties of adolescents to manage their emotions. Since there are both positive and negative attachment styles in the concept of attachment, it is thought that it will not be possible to deal with it as a concept and it will be more accurate to

* Corresponding Author: Harun Ismail Incekara, incekara-harun@outlook.com.tr

examine it in three sub-dimensions. According to the research results, individuals who have a safe attachment style are more than individuals with anxious and avoidant attachment styles. It is thought that individuals may need to protect themselves and create a safe space due to their creation. From this point of view, it can be predicted that the levels of safe attachment will be high. According to the data obtained in the study, it was observed that adolescents who were safe attached understood and perceived their emotions, used their emotions as supportive to their thoughts, and were able to regulate their emotions. When the related literature is examined, it is seen that the children who have safe attachment are both clear and understandable what they have created in their mind and are positive in their relations with their friends. According to the research findings, adolescents whose mothers and fathers are together have higher safe attachment levels than adolescents whose mothers and fathers are not together. The basic condition for safe attachment in both infancy and childhood is to meet the needs of the child. According to researches, Wilson & Davenport (2003) it was seen that when the child's basic needs were met, he/she was safely connected to the mother and father. According to the research results, adolescents who exposed to physical-verbal violence had higher anxiety attachment style than adolescents who not exposed to physical-verbal violence. Individuals, when they are exposed to physical or verbal violence other than the interest and affinity they cannot see from their families during infancy, childhood or adolescence are closed and anxious. They become indifferent to the environment because of the fear that they may be despaired in the face of the violence they see and may be exposed to violence again at any time and may think that the people around them do not want to approach him (Hortaçsu, 2003). As a result, it can be said that adolescents who are exposed to violence are anxiously attached to their family. According to the results obtained in the study, adolescents whose mothers and fathers are alive are more likely to perceive their emotions than those whose mothers and fathers are not alive. The effects of the parents' being alive and having a safe attachment with the child's parents, having the ability to regulate and perceive their own emotions extend to the adult life of the individual (Ural et al., Yılmaz, 2015). On the other hand, children who have lost mother and father experience problems in many respects and have difficulty expressing the emotional process caused by these problems. One of the most important findings of the research is that adolescents' predicted attachment style, which avoids maternal education. As maternal education level increases, avoidant attachment behavior increases in adolescents. Today, it is thought that as the education level increases, the avoidant attachment behavior of the children increases as the level of mother education spends less time at home with the children as a result of the increase of the role of women in the business life, especially in the sectors called white collar. On the other hand, as a result of the increase in the level of education of the mothers, it is predicted that the avoidant attachment style may occur in adolescents if conscious and high-awareness mothers cannot predict how their approach towards their children will be. The quantity or quality of the time that mothers spend with their children on the said result is important.

Conclusion: According to the results of the research, it is thought that it may be beneficial to provide education on parents' attitudes and parent-child communication in order to prevent the avoidance of attachment instead of secure attachment despite the increase in the level of mother education in children and adolescents. In the findings of the research, it is thought that it would be beneficial to carry out various activities that will enable both the school guidance services and all the experts working in this field to recognize the emotions of adolescents, and especially providing psychological support to the individuals who have lost parents. The number of samples used in the research, the sample representing a limited structure, the suitability of some questions in the survey and measurement tool to the sociocultural and socioeconomic structure of the district where the sample is applied, and the fact that individuals can approach with some cultural biases in the survey, emotional self-efficacy and attachment in the literature Lack of studies in which the concepts are examined together, and limited access to studies abroad especially on emotional self-efficacy can be shown as the limitations of this study. Although all these limitations, this research is thought to contribute to the literature in terms of examining emotional self-efficacy and three-dimensional attachment styles in adolescents. It can also be said that the current study can enrich the study by selecting individuals from different demographic structures or by increasing the number of samples.

Keywords: Attachment, Emotional Self-sufficiency, Adolescents, Safe, Avoiding, Anxious